

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**



Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІСТОРІЯ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
У ХІХ – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні
кафедри історії України і методики
викладання історії
протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія освіти і науки України у ХІХ – першій половині ХХ ст.
Викладач (-і)	Кобута Степан Йосифович, к.і.н., доцент
Контактний телефон викладача	0342596001
Е-mail викладача	stepan.kobuta@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	За графіком
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення дисципліни є етапи розвитку вітчизняної освіти, становлення вітчизняної науки, визначні освітянські та наукові постаті, їхня роль у творення культурного простоту України.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення дисципліни є оволодіння студентами поглиблених знань з історії вітчизняної освіти, науки, педагогіки; формування всесторонньо розвинутої особистості із глибокими національно-патріотичними орієнтирами, усвідомлення приналежності до соціально-професійної групи вітчизняної освітньої і наукової інтелігенції.</p> <p><u>Основними цілями</u> є засвоїти основний масив знань; вміти застосовувати критичний підхід для аналізу освітніх і суспільних процесів; опанувати навички наукового пізнання сучасної української дійсності.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Пропонована дисципліна покликана розвинути наступні компетентності:</p> <p><u>Інтегральна компетентність:</u></p> <p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.</p> <p><u>Загальні компетентності:</u></p> <p><i>ЗК 1.</i> Здатність до вільного спілкування державною мовою в професійній та науковій сферах, у т. ч. в умовах публічної комунікації..</p> <p><i>ЗК 2.</i> Здатність мислити критично, системно й аналітично, розв'язувати складні освітні, методичні та наукові проблеми.</p> <p><i>ЗК4.</i> Здатність ініціювати, планувати й організовувати діяльність у сфері освіти, науки та суспільного розвитку, узагальнювати отримані результати, забезпечувати рівень та оцінювати якість виконуваних робіт.</p> <p><u>Спеціальні (фахові) компетентності:</u></p> <p><i>СК 1.</i> Здатність здійснювати глибокий аналіз і критичне осмислення історичних процесів і наративів, включно з проблемами історичної пам'яті.</p> <p><i>СК 2.</i> Здатність досліджувати й інтерпретувати актуальні проблеми історії України, Європи та</p>	

світу в міждисциплінарному контексті, з урахуванням новітніх наукових підходів, формулювати власні обґрунтовані позиції щодо спірних історичних питань та адаптувати їх до освітнього процесу з урахуванням розвитку критичного мислення в учнів.

СК4. Здатність застосовувати сучасні методологічні підходи та інструменти наукового пізнання для організації, проведення та оформлення досліджень у галузі історичної освіти та педагогіки, відповідно до вимог академічної доброчесності. СК5. Здатність застосовувати регіонаознавчий підхід у викладанні історії для розвитку локальної та національної ідентичності, патріотичного виховання та міжкультурного діалогу¹.

Компетентності предметної спеціальності

ПК 1. Знати і розуміти закони наукового, соціального та професійного мислення, здатність практично послуговуватися методами історичного дослідження в національному, європейському та світовому контекстах.

ПК 2. Вміти визначати і застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів на засадах національно-культурної самоідентифікації, пошани до української національної культури, багатоманітності й мультикультурності в суспільстві, використовувати комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних завдань.

ПК 8. Виявляти знання і розуміння наукових основ певної тематичної області з історії і суміжних дисциплін, методології дослідження історичного процесу в національному, європейському та світовому контекстах, вміти моделювати їх у зміст навчання в закладах загальної середньої освіти.

Програмні результати навчання студента, які формуються під час читання цієї дисципліни

ПРН 3. Застосовує фахові знання з історії України, Європи та світу для аналізу історичних процесів, явищ і наративів у навчальному й науковому контексті.

ПРН 4. Критично осмислює історичні події та інтерпретує складні історичні проблеми в міждисциплінарному контексті з урахуванням різних наукових підходів і культурної пам'яті, приймає обґрунтовані рішення.

ПРН 5. Формує й обґрунтовує власну позицію щодо спірних історичних питань, презентує її в освітньому середовищі, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

ПРН 7. Використовує сучасні методи історикопедагогічного дослідження, організовує науковий пошук, оформлює результати досліджень у вигляді академічних публікацій і магістерських робіт.

ПРН 8. Застосовує регіонаознавчий і краєзнавчий підхід у викладанні історії для формування національної, локальної ідентичності та розвитку патріотичного виховання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	10/2
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20/8
самостійна робота	60/80

¹ Згідно наказу МОН України «Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти» від 13.06.2024 р. №842 та розпорядження ПНУ імені Василя Стефаника «Про оновлення освітніх програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» від 11.02.2025 р. №32-р

Ознаки навчальної дисципліни					
Семестр	Предметна спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
1	A4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	1	Вибірковий		
Тематика навчальної дисципліни					
Тема		кількість год.			
		лекції д.ф.н / з.ф.н.	семін. (практ ичн.) заняття д.ф.н. / з.ф.н.	сам. роб. дф.н. / з.ф.н.	
Тема 1. Розвиток освіти на українських землях у ХІХ ст.		2/	4/0	10/15	
Тема 2. Модернізація системи освіти на початку ХХ ст.		2/0	4/2	10/15	
Тема 3. Розвиток науки на українських землях у ХІХ ст. – початку ХХ ст.		2/0	4/2	10/10	
Тема 4. Освіта та наука в умовах національно-визвольних змагань 1914-1921 рр.		2/0	2/2	10/10	
Тема 5. Тенденції розвитку освіти й науки в УРСР у 1920-х - 1930-х рр.		2/0	4/	10/15	
Тема 6. Українські освітні та наукові заклади Галичини та зарубіжжя у 1920-х -1930-х рр.			2/2	10/15	
ЗАГ:		10/2	20/8	60/80	
6. Система оцінювання навчальної дисципліни					
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Шкала оцінювання				
	Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік зараховано
	90-100	відмінно	5	A	
	80-89	добре	4	B	
	70-79			C	
	60-69	задовільно	3	D	
	50-59			E	

	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	1-25	незадовільно
	<p>Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів:</p> <p>20 балів – за роботу на лекційних заняттях (контроль: 2 тематичні тестування);</p> <p>40 балів – відповіді на семінарських заняттях, участь в обговоренні проблемних питань; поточні тестування у дистанційній системі.</p> <p>20 балів – виконання індивідуального завдання у формі електронного есе/повідомлення на 10 с. та/або тематичної презентації на обрані з запропонованого переліку теми.</p> <p>10 балів – самостійна робота студентів (тестування у дистанційній системі).</p> <p>10 балів – підсумкова бесіда (колоквіум) на останньому семінарському занятті.</p>	
Вимоги до письмових робіт	Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету. Оцінюються за 100-бальною шкалою.	
Семінарські заняття	Оцінювання роботи здійснюється за п'ятибальною шкалою. Передбачає обговорення проблемних питань на задану тематику, участь в дискусії, виступи (презентації) за темами індивідуальних завдань.	
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх форм роботи, відсутність негативних оцінок, невідпрацьованих пропущених занять	
Підсумковий контроль	<p><i>Форма контролю – залік.;</i> <i>Форма здачі комбінована.</i></p> <p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт.</p> <p>Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань.</p>	
7. Політика навчальної дисципліни		
<p>Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Відвідування лекцій і семінарських занять для студентів є обов'язковим.</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u></p> <p>У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.</p>		

Відвідування занять:

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізень на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – четвер, 15.00 год. – 17.00 год.

Неформальна освіта:

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується документом: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>

8. Рекомендована література

1. Білавич Г., Б.Савчук. Товариство «Рідна школа» (1881–1939 рр.). Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1999.
2. Вища педагогічна освіта і наука в Україні: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Івано-Франківська область. К.: Знання, 2010.
3. Дещинський Л.С., Терський С.В., Зінкевич Р.Д., Денісов Я.Я. Історія української та зарубіжної культури. Підручник. Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2008.
4. Довжук І.В. Історія культури України: Підручник. Луганськ, 2009.
5. Завгородня Т. Теорія і практика навчання в Галичині (1919–1939 роки): моногр. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2007.
6. Івано-Франківська (Станіславівська) українська державна гімназія. Історико-педагогічний нарис / За ред. Б.Ступарика. Івано-Франківськ, 2000.
7. Історія української культури: Курс лекцій. К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010.
8. Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О.О.Любар. К.: Знання, 2003.
9. Кононенко П.П. Українознавство. – К., 1996.
10. Культура українського народу. В.М.Русанівський та ін. К., 1994.
11. Кривда Н.Ю. Українська діаспора: досвід культуротворення: монографія. К.: Академія, 2008.
12. Касьянов Г. Українська інтелігенція 1920-х – 30-х років: соціальний портрет та історична доля. К., 1992
13. Касьянов Г.В. Українська інтелігенція на рубежі XIX-XX ст.: соціально-політичний портрет. К., 1993.
14. Качкан В.А. Постаті. Студії. Есеї. Сильветки. Рефлексії: у 2 томах. Т.1 Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012., Т.2. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013.
15. Курс лекцій з історії науки і техніки України / Дещинський Л.С. Денісов Я.Я., Замлинський Т.І., Дещинський Ю.Л. Львів, 1999.
16. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української школи і педагогіки. К.: Знання, 2003.
17. Нариси з історії української інтелігенції (перша половина XX ст.). В 3 кн. / Білоконь С.І., Бойко О.Д., Брега Г.С. та ін. К., 1994.
18. Майборода В.К. Вища педагогічна освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917-1985). К.: Либідь, 1992.
19. Передерій І.Г. Історія української культури: навч. посіб. для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання / І.Г.Передерій, О.В.Тєвікова, А.В.Нарадько; за ред. І.Г.Передерій. Полтава: ПолтНТУ, 2015.
20. Полєк В, Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття. Біографічний довідник (до 1939 р.). Івано-Франківськ: Лілея-НВ, Т.1. 1997. 202 с., Т.2 1999. 283 с.
21. Сірополко С. Історія освіти в Україні. К.: Наукова думка, 2001.
22. Станіславів-Станіслав-Івано-Франківськ (до 350-річчя Івано-Франківськ): монографія. Івано-Франківськ-Львів-Київ : Манускрипт-Львів, 2012. 583 с.
23. Станіславівська українська гімназія: документи, розвідки, спогади. Ч.1 Івано-Франківськ, 2005.
24. Ступарик Б.М., Моцак В. Д. Ідея національної школи та національного виховання в педагогічній думці Галичини (1772-1939 рр.). за ред. Ступарика Б. М.; Коломия: Вік, 1995.
25. Ступарик Б.М. Шкільництво Галичини (1772–1939). Івано-Франківськ:, 1994.

26. Сухомлинська О.В. Українська педагогіка в персоналіях: ХХ століття. К.: Либідь, 2005.
27. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К., 2011.
28. Шейко В. М., Тишевська Л. Г. Історія української культури : Навч. посіб. К., 2006.

Викладач *Кобута С.Й.*,
доцент кафедри історії України
і методики викладання історії